

אור הנר/ על פי הרב אברהם יצחק הכהן קוק

צָרִיד שְׁפָל אִישׁ יָדַע וַיִּבֶן
שְׁבִתוֹךְ תּוֹכּוּ דוֹלֵק נֵר
וְאֵין גְּרוֹ קָנֵר חִבְרוּ
וְאֵין אִישׁ שְׁאֵין לוֹ נֵר

וְצָרִיד שְׁפָל אִישׁ יָדַע וַיִּבֶן
שְׁעָלָיו לַעֲמֵל וּלְגִלּוֹת
אֹר הַנֵּר בְּרַבִּים
וּלְהַדְלִיקוֹ לְאַבְרָהָם גְּדוֹלָה
וּלְהַאִיר לְעוֹלָם כָּלוֹ.

עלון מספר 135 – יוני 2025

1. האזכרה השנתית ב"יד ושם"
2. האזכרה השנתית בניו יורק
3. מנחם הברמן – בכנסת (אורלובה)
4. קורס מלווי משלחות לפולין – "יד ושם"
5. ילידי קרפטורוס: מל מרמלשטיין (Oroszveg)
6. משלנו: פרופ' יואל ליבוביץ' (טיאצ'יב)

1. האזכרה השנתית ב"יד ושם"

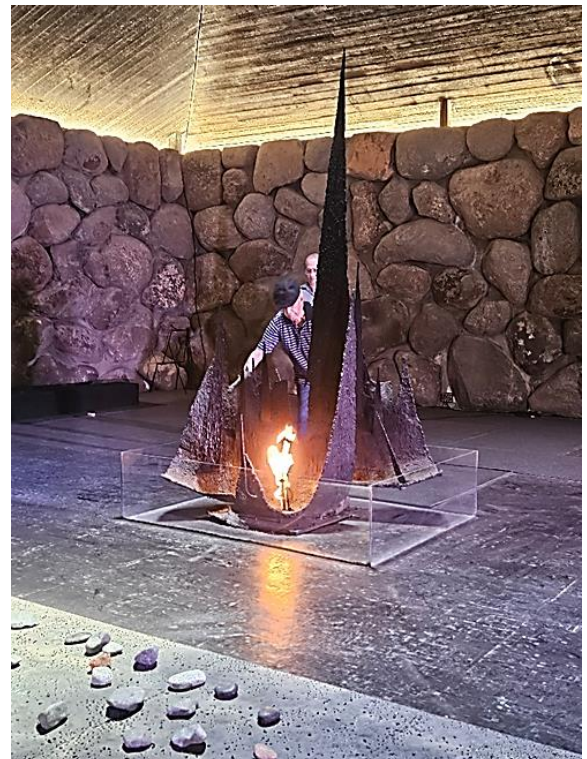
ביום ראשון, כ' באייר תשפ"ה, 18.5.2025, התכנסנו לטקס האזכרה השנתית לזכר בני המשפחות שלנו, אשר נרצחו בשואה באכזריות, בסבל ובייסורים גדולים לפני 80 שנה. בחלק הראשון נערך סיור מודרך במוזיאון, ב-6 קבוצות, בדגש רוח האדם בתקופת השואה ושמירה על צלם אנוש וערכי הקהילה. המשוב של החברים שההדרכה הייתה טובה מאוד וחשובה.

החלק השני נערך באוהל "זכור" והונחה, לראשונה, על ידי נציג שלנו, זאב מילבאואר, הי"ר היוצא של הארגון. מר מרדכי רייזמן, ניצול שואה מחוסט, יליד 1933, התכבד בהדלקת אש התמיד, יחד עם בניו, עופר ויואל. מרדכי היה בגטו סגד בהונגריה ובמחנות שטרסהוף ונויהוף באוסטריה; הוא השתחרר בטריזנשטט ב-6.5.1945, בהיותו בן 12. ממשפחה של הורים וששה ילדים שרדו רק מרדכי ושתי אחיותיו. מרדכי עלה ארצה ב-1946 הקים בה את משפחתו. לו ולאשתו, פנינה ז"ל, 4 ילדים, 12 נכדים ו-4 נינים. מיכאל אינדיק קרא פרק תהילים, מרדכי קרא את תפילת "הקדיש" והרב מרדכי אנגלמן, בן הדור השלישי שלנו, קרא את תפילת "אל מלא רחמים".

יעקב הרשקוביץ, אביו של חלל "חרבות ברזל", יוסף-חיים, מנהל ביה"ס "פלך בנים" בירושלים נשא את התפילה לשלום החיילים, החטופים והפצועים והתכבד באמירת קדיש לזכר בנו. החלק השלישי נערך באודיטוריום ספרא. הוכנו כריכים ומאפים, שתייה קלה וחמה; נערכה, לראשונה, תפילת מנחה במתחם. מנחה האירוע היה, גם כאן, זאב מילבאואר.

כיבדנו את זאב מילבאואר, הי"ר היוצא, באות "יקיר הקהילה" והחברים המתנדבים העניקו לו חנוכיה.

שורד השואה מרדכי רייזמן עם שני בניו: יואל (מימין) ועופר (משמאל)

הרב מרדכי אנגלמן – תפילת אל מלא רחמים

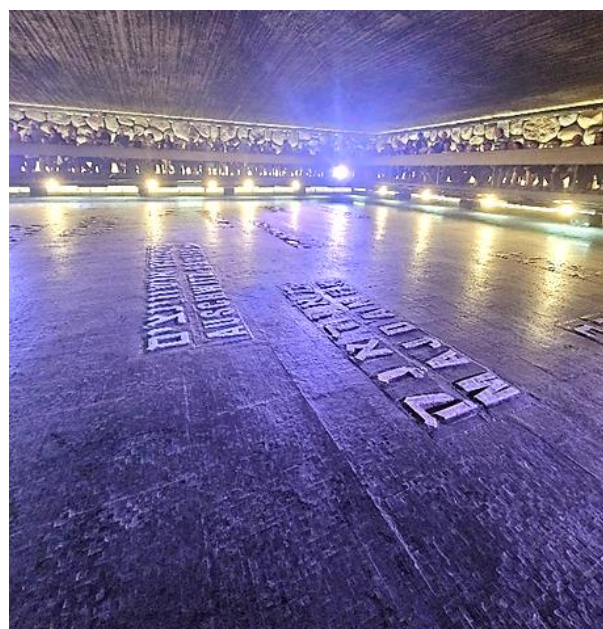

מיכאל אינדיק – פרק תהילים

מימין: זאב מילבאואר, מרדכי רייזמן – "קדיש",
רותי פיקסלר, מיכאל אינדיק, יואל רייזמן,
הרב מרדכי אנגלמן

אוהל "יזכור" – הקהל מסביב

יעקב הרשקוביץ – תפילה לשלום החיילים,
החטופים והפצועים

זאב מילבאואר, הי"ר היוצא – יקיר הקהילה

סיור במוזיאון "יד ושם"

ד"ר לימור רגב הרצתה, בהתנדבות, על ספרה הנפלא "הילד מבלוק 66" – על הצלתו של משה קסלר, יליד ברגסס, שניצל על ידי אנטון קלינה, חסיד אומות עולם, שהציל 904 ילדים בבלוק הילדים בבוכנוואלד

***ראו כתבה על הנושא בעלון 130 מינואר 2025 באתר carpati.org.il**

קשר אל לימור: 054-4360536
הספר נמצא ב"סטימצקי"
ובאנגלית באמזון

אסתר שחר דובוסרסקי, בת הדור השלישי שלנו, שרה בעברים וביידיש. ליווה על הפסנתר לשם בן-דוד.

***ראו כתבה על אסתר בעלון 132 ממרץ 2025 באתר carpati.org.il**

תודה רבה לכל המשתתפים הרבים שהגיעו
לטקס, ובמיוחד שמחנו לראות את בני הדור
השלישי.

תודה רבה לענבל דהן, נציגת "יד ושם" על
ארגון הטקס. וכמובן – תודות לכל
המתנדבים שלנו!

שירת התקווה

דבר יו"ר הארגון, רותי פיקסלר

ביראת כבוד ובהתרגשות רבה אני ניצבת בפניכם, שורדי השואה ובני המשפחות, דורות ההמשך, כדי לשאת דברים לזכר הקהילות שלנו ולכבד את זכר הנרצחים. זהו **טקס היארצייט המשותף** שלנו, לפני חג שבועות, שאז עלה הפורת על הקהילות שלנו. אני מצדיעה לכם, לכל בני הדור הראשון, שהיה בכם הכוח להקים מחדש משפחה, לבנות את חייכם, לגדל אותנו, בני הדור השני, באהבה ובנתינה אינסופית - לנו, לילדינו, ויש מכם, ברי המזל, שזכיתם לנינים ולחנימים. מי היה מאמין לכך לפני 80 שנה?

לפני 28 שנים, בקור מקפיא של מספר מעלות מתחת לאפס, עמדתי לראשונה בשערי מחנה ההשמדה אושוויץ-בירקנאו. שלג ירד והאדמה כוסתה בלבן. עמדתי במגדל, הצופה אל הרכבות הנכנסות למחנה, ודמיינתי כיצד יורדים מן הרכבת הסבתות שלי, אימי, ששת אחיה ואחיותיה, דודתי מצד אבא, ופוסעים אל הרציף, שם ערך הצורך ימ"ח, הנקרא ד"ר מנגלה, את הסלקציה: מי לחיים ומי למוות. אמי ושתיים מאחיותיה, יחד עם 3 אחיותיו של אבא, שרדו והתגוררו במחנה שסימונו C, בלוק 32. בהתרגשות עזה עברתי בין השורות כדי לחפשו, אך מה שנותר היה רק אבן הציון למיקומו. הבלוק עצמו נהרס, אך אחרים שכמותו נותרו. נכנסתי לאחד מהם ומול דרגשי העץ דמיינתי כיצד שכבו שם בצפיפות נוראה, כשהקור חודר לעצמותיהן, הרעב מכלה את שארית כוחותיהן והעמימות לגבי גורל בני משפחתן מתישה את נפשו. הדמעות זלגו מאליהן, מציפות את פניי ונאבקות בגרוני.

ובאותו רגע עצוב ומייאש הסתכלתי סביבי ועיניי הדומעות נתקלו בתלמידיי, שעמדו דמומים ונסערים, חבוקים זה עם זה, ודגל ישראל נישא על ידם בגאון. ורציתי לצעוק בקול, אך זעקתי נותרה בלבי: אז זהו, נאצים ארורים: עם ישראל חי! למרות שהקמתם יותר מ-6500 אתרי רדיפות ברחבי אירופה וצפון אפריקה כְּשֶׁלָּה משימתכם! יש לנו מדינה, דגל והמנון - ושוב לא נהיה תלויים בחסדי זרים.

הדור שלי, דור שני לניצולי השואה, האזין לעדויות של שברי משפחה, חווה מצוקות של אודים מוצלים, שמע זעקות מסיוטים של לילה. המדינה שהוקמה, הוקמה לנגד עינינו. שואה ותקומה הם לא היסטוריה עבורי, הם מציאות יומיומית.

חלפו 80 שנה מאז תום מלחמת העולם השנייה, אך הציווי מן ההגדה "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים" הוא המחייב כיום את כולנו: לזכור - ודבר לא לשכוח! העם והמדינה אינם מובנים מאליהם!

וכאילו דבר לא השתנה וההיסטוריה חוזרת: "השד האנטישמי" מנסה להרים ראש: עיתונות וספרות נאצה ממשיכות להתפרסם וחודרות אל דעת-הקהל הרחבה, ולא רק אל קבוצות שוליים קיצוניות. הרשתות החברתיות הן כר פורה לחרמות בתחום המוזיקה, הספורט והאקדמיה.

בוועידה השנתית של איגוד הארגונים היהודיים באירופה (EJA) במדריד, שנערכה ב-13.5.2025 אמר מנואל וְאֶלְס, שר בממשלת צרפת ולשעבר ראש הממשלה: "אירופה חזרה להיות מקום, שבו אפשר למות רק בגלל שאתה יהודי. זו מלחמה על נשמתה של היבשת". בסיום הוועידה יצא מסר חד וברור לממשלות אירופה: "קחו אחריות על ביטחון היהודים - או שתישאו באשמה לקריסת הדמוקרטיה והערכים שאתם מתהדרים בהם!"

לפי דו"ח "התנועה למאבק באנטישמיות", בשנת 2024 נרשם זינוק של כ-325% בתקריות אנטישמיות. מאז מתקפת הטרור של מחבלי חמאס ב-7 באוקטובר הגל התעצם: אלימות, טרור ופשעי שנאה שוטף את העולם; יהודי התפוצות נמצאים תחת מתקפה אנטישמית, הכוללת תקיפות פיזיות, השחתת סמלים ומוסדות יהודיים, הטרדות ונאצות במרחב הציבורי וברשת, דחייה או הדרה מאירועים חברתיים ועוד.

מי היה מאמין שדור השורדים יצטרך לשמוע ולחוות שוב את אימת הטבח? ולכן, עלינו מוטלת החובה לאסוף ולתעד את סיפוריהם ולהזים את טיעוניהם הבלתי נתפסים של מכחישי השואה. הכחשת השואה מדגישה, בדרך האבסורד, את חשיבותו של הזיכרון. עדיין לא מאוחר למלא דפי עד של "יד ושם" לבל יישמט לעד שמו של אחד מן הקורבנות.

אך יותר מכך: הבה נעשה כל מאמץ כדי לתעד את שושלת המשפחות שלנו. אם לא יהיה תיעוד, שייעשה על ידי בני הדור השני, בשיתוף דורות ההמשך - ייזרק ל"פח האשפה" של ההיסטוריה ויימחק זכר המשפחות שניספו. ככתוב בתהילים, פרק ע"ח פסוק 6: "לִמְעַן יִדְעוּ דֹר אַחֲרֵי בָנִים יוֹלְדוּ יִקְמוּ וַיִּסְפְּרוּ לְבָנֵיהֶם".

אני יצאתי למסע מרתק זה כשפרשתי מניהול בתי ספר ולא יכולתי לדמיין את החוויה הרוחנית שחוויתי כשתיעדתי את הוריי, הסבים והסבתות, הדודים והדודות. האמת היא שהתעוררתי מאוחר, כשכמעט כבר לא נותר את מי לשאול, אבל אף פעם לא מאוחר מדי להתחיל. יש באתר האינטרנט שלנו דף מקורות, ואפשר להתייעץ איתי כיצד להתחיל. רק ההתחלה היא, אולי, הקשה. הילדים והנכדים טובים מאיתנו באיתור מידע, וגיוסם למשימה זאת היא כורח השעה. זאת חובתנו לתעד, במילים ובתמונות, את ההיסטוריה המשפחתית שלנו.

אנו נמצאים בשלבי התארגנות די מתקדמים להצגת תשתית אינטרנטית, בה תוכלו לשלב מידע על בני המשפחות. יצרנו קשר עם תיכון "קוגל" בחולון, ועם חברת התוכנה "אידאה", שיש לנו בה חבר יקר, יענקול שקד, ויחד עם אורית מרגליות, הפרוייקטורית, שעבדה שנים רבות בהדרכה ובפדגוגיה ב"יד ושם" – נקים את המערך הזה, בו ילמדו תלמידי תיכון "קוגל" את לימודי השואה דרך ההיסטוריה של יהדות קרפטורוס.

חשוב שנדע, כי במהלך שש שנות המלחמה היו גילויים רבים של גבורה אנושית; כל יום של הישרדות, לעיתים בתחבולות, היה ניצחון הרוח, היה גבורה עילאית. גבורתם של הילדים המתגנבים מן הגטו ומשיגים פת לחם, האימהות הזורקות את ילדיהן מרכבת נוסעת, ההורים המפקידים את ילדיהם במנזר, הפרטיזנים ביערות, חסידי אומות העולם, גויים כפריים המסתכנים בחייהם ובחיי ילדיהם ומסתירים יהודים בביתם, או במתבן שבחצר, ועוד רבים רבים אחרים. על כך תתבסס ההרצאה המרכזית השנה. חיים חפר, בשירו "חסידי האומות" כתב:

בתוך המלחמה הנוראה – הם-הם שעמדו יום-יום בקרב
והם הצדיקים שבסדום, שבזכותם העולם לא חרב.
הם, בתולדותיו של עמי הרצוח, החנוק, הירווי והמת,
היו עמודי החסד והרחמים, שעליהם העולם עומד.
ובפניהם, בפני גבורתם, שהיא עדיין לנו חידה,
אנחנו, היהודים, מרכינים את ראשינו – בתודה!

הסטטיסטיקה אומרת שתוך עשור לא יישארו בעולמנו שורדים חיים. בפרסום מחודש מרץ, המתייחס לנתוני ינואר 2025, נמצא שבישראל חיים כ-123,000 ניצולי שואה, כשהגיל הממוצע שלהם הוא 87. בקהילה שלנו נותרו בחיים, לפי המידע שבידינו, כ-120 שורדים, מעטים מהם חצו את גיל 100, אחרים קרובים אליו מאוד. אנו שולחים להם איגרת לקראת יום השואה הבינלאומי ומתקשרים פעמיים בשנה לדרוש בשלום. ואם בפעילותנו עסקינן אמנה בקצרה את אירועי השנה החולפת, מאז טקס האזכרה הקודם:

יצאנו כמשלחת לאושוויץ-בירקנאו, חוויה שהותירה בנו חותם עמוק,
תרמנו ליתומי משפחת עידן מכפר עזה, שהוריהם נרצחו, הילדים מיכאל ועמליה הסתתרו שעות בארון,
והילדה הקטנה אביגיל נחטפה עם שכניה והוחזרה לאחר כחמישים יום,
אנו ממשיכים בתרומה, בעזרת הקהילה שלנו בארה"ב, ומסייעים למשפחות המילואים ולמשפחות שכולות,
קיימנו מפגש בחנוכה עם הצגת היידיש של מוטי גלעד,
אירגנו את המופע "יומני היקר" בו הופיעה אסתר, אותה תשמעו בהמשך,
נפגשנו בפורים למסיבה שמחה,
הנחנו זר מטעם העמותה בטקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה,
בשנת 2024 פירסמנו 16 עלונים חודשיים בעברית וממאי - העלונים מתורגמים לאנגלית,
אתר האינטרנט שלנו מכיל מידע רב.

לא נוכל שלא להזכיר את אובדנם של 8 חללים ממלחמת "חרבות ברזל", בני הדור השלישי והרביעי הי"ד:
אלוני ערן, ברונשטיין רומן, גלבע אביב, הרשקוביץ יוסף-חיים, לביא צביקה, פרידמן עמית, צדיקביץ עומר
וקופלוביץ איתן. נזכור אותם בכאב, יחד עם בני המשפחות שלהם, ולוואי נהיה ראויים להקרבתם!
ולהבדיל: נתפלל בכל לב שכל חטופינו, החיים והמתים, יחזרו הבייתה ושכל הפצועים יתאושו וישבו
לשגרת חייהם.

ברצוני להודות למתנדבים הפעילים שלנו: אינדיק מיכאל, ברקוביץ גיטה, גרטלר-דואני יעל, דוידוביץ גרישה,
דוידוביץ חיים, הופמן יעקב, הרשקוביץ דוד, ובר אריה, ויזל זיסו, מושקוביץ משה, מילבאואר זאב, מלץ
אפרים, נימברגר אלכס, קוטונו יוסי, קליימן רוזה, קליין יצחק, רוב יונה, שיינברגר ישראל ושמעוני אלכס.
מנדי רייזמוביץ ורוזה גרוס – המסייעים לפעילות. אסתי כהן, בת הדור ה-3, המצטרפת לפעילים.

לקראת סוף דבריי, אני רוצה לומר כמה מילים אישיות יותר. לא פעם שואלים אותי: מדוע את מתנדבת
בארגון שלנו, את הרי צברית, לא משם... מדוע את משקיעה כל כך בתיעוד הקהילות והאנשים?
אז זוהי תשובתי: אני, רותי פיקסלר, לבית יגור, בתם של אלכסנדר הי"ד, יליד קוסובסקה פוליאנה, ניצול
שואה, שגוייס לפלוגות העבודה; נפל במרד אסירים ביטחוניים בכלא שאטה, בשנת 1958; הותיר את אימי,
פנינה, ילידת קובילצקה פוליאנה, לבית ברבן, עוד לא בת 29, ניצולת שואה, שהייתה בת 14.5 כשחוותה את
מוראות אושוויץ; נותרנו אחי, צביקה, לא בן 11, ואנוכי. בזכות מאבק הרואי בן 6 שנים, יצרה אימא תקדים

משפטי, על פיו הושוו תנאי הסוהרים לתנאי החיילים והשוטרים. אלה ההורים הגיבורים שלי, וזאת דרכי להוקיר להם תודה ולהנציח את אבי, שלזכרו תיעדתי 119 לוחמות ולוחמים, ילידי קרפטורוס, שנפלו במלחמת השחרור ובדרך להקמת המדינה. לזיכרם אני מדליקה מזה 5 שנים נר באתר "זכור".

[הקובץ בן כ-600 עמודים נמצא באתר האינטרנט שלנו].
אינני יכולה לשכוח היכן נולדו ובגרו הוריי, על איזו אדמה דרכו, איזה אוויר נשמו, טעם המים ששתו - ומה היה נוף ילדותם.

ולכן, למרות שזכיתי להיוולד בישראל, שורשיי נטועים עמוק באדמת קרפטורוס; גם בעלי, יהודה, העזר כנגדי, נולד בזאקרפטיה; האימהות שלנו היו באותו הבלוק באושוויץ... **זאת חובתי – זאת השליחות שלי!** אקרא שיר שכתבתי לזכר אבי, המספר את סיפור השואה, התקומה והאובדן האישי, שלצערי הגדול, מאז פרוץ המלחמה, הוא נחלת משפחות רבות כל כך.

א. זהו שיר געגוע לאבא
של ילדה בת ארבע,
שיותר מהכול זוכרת
את הדפיקה על הדלת.
הם הגיעו במדים,
הרחיקו את הילדים.
הם הגיעו בבוקר,
ובפיהם האומר,
ורק הזעקה של אימא,
שפילחה את השקט, העידה,
כי החיים לפני בוא השליחים
לעולם לא יהיו דומים
לחיים המוכרים.
בהתחלה, עוד חיכיתי לשובו,
מהחלון צפיתי לבואו.
לחיוכו מייחלת,
על אבא שואלת.
מאחורי הכורסא בסלון חיפשתי,
מאמינה, שמשחק הוא "מחבואים",
אך היה זה חלום תעתועים.
זיכרונות רבים לא נותרו מהאהבה,
חויות חסרות נצרבו בתודעה.

ב. הוא היה חסר בימי הולדת,
לא ליווה לכיתה אלף,
נפקד מבת המצווה,
ולא הוליך אותי אלי חופה.
לא זכה בהולדת נכדים,
ובלית ברירה על שמו הם נקראים.
רק הותיר בגדים,
שתפר במסירות,
אותה עצבות ובדידות של יתמות.
וכמה סמליות יש בכך,
שנפל בחודש אב!

ד. בענווה ובחריצות, בנועם הליכות,
נבנה הבית מפיסות.
שמחה מכול צעד,
שהרחיק את החיים מצער.
הייתה תחושה, שמאפר קם לו עם,
והאובדן - נשאר רק שם.

ה. אך בלילה אפל השתנה הכול:
הצטרפנו למשפחת השכול.
אומרים, שמשפחה אין בוחרים,
על זו, לבטח, היינו מוותרים.
ואני רק רציתי לדעת
מה היו מילותיך האחרונות,
בטרם כלות.
ועל כן אפנה אל אל:
אל מלא רחמים,
עשה כך, שהשליחים
לא ידפקו על אף דלת לעולמים!
זו בקשתה של בת הארבע,
שכל כך מתגעגעת לאבא...

ג. יותר מהכול אני זוכרת
את הדפיקה ההיא על הדלת.
שחילקה את ילדותי
בין לפני ואחרי,
ואת חיך, אבא,
בטרם שלושים וחמש.
באירופה של מלחמה חווית אש,
אוניית מעפילים, לחימה וגירוש
ומקפריסין עלית שוב.
התגייסת אל מלחמה
על שחרור ועצמאות,
על מדינה לכול התפוצות.

כשיללת הצפירה נשמעת, הופכת רשות הרבים כולה לזיכרון. הזיכרון יוצר חלל בזמן, שעלינו למלא בעמידת דום - ובדומיה. מול החור השחור בזיכרון המשותף לנו - אין תגובה נאותה יותר! הצוואה, העולה מן המשרפות היא: "ואעבור עלייך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך, חיי!"
אנו עם חזק, למוד סבל, שכוחו רק באחדותו, אבל לעולמי עד: עם ישראל חי!

רותי פיקסלר

050-5643299 או בטלפון ruthfixler@walla.co.il

מתוך דברי המשתתפים:
 "שמחתי להיות במפגש של אנשי קרפטים ביום ראשון האחרון. רציתי להודות לך ולצוות המדהים של האנשים, שתורמים מזמנם הפרטי, על מנת שהאירוע יהיה יחסית קל לכל המשתתפים."

"תודה רבה לך ולשותפים על הארגון; היה יום מרגש מאוד, הרגשתי חלק מקהילה, שייכות לשורשים, להיסטוריה של העם בכלל, ובפרט למשפחה שלי.

פגשתי והיכרתי אנשים, שמכירים אותי ואת המשפחה שלי וסיפרו לי סיפורי נוסטלגיה; החכמתי בדברים נוספים על השואה.

אנו מעדכנים את רשימת בני הדור הראשון שנפטרו בשנים עברו באתר שלנו. מי מכם שרוצה להוסיף שמות מוזמן לפנות לרותי פיקסלר עם המידע הבא: שם מלא, מקום הלידה, מקום החיים בארץ/בחו"ל ותאריך הפטירה ruthfixler@walla.co.il או בטלפון 050-5643299

רשימת הנפטרים – בני הדור הראשון – האזכרה השנתית 2024 – יהי זכרם ברוך!

מס'	שם משפחה	שם פרטי	מקום לידה	מקום פטירה
1	אבן (מרמלשטיין)	אליזבט	אוז'ורוד	אשדוד
2	אברמוביץ	ישראל	דרהיב	גבעתיים
3	אוסלנדר	רני	אוז'ורוד	גבעתיים
4	אנגלמן	מלכה	סטרוינה/סבליאבה	לוס אנג'לס
5	אנגלמן	מרדכי	דוסינו	ניו יורק
6	ברגר	אברהם	סטרוינה	לוס אנג'לס
7	ברנדשטיין	נתנאל	בושטינו	חיפה
8	גנדלמן	מרים	חוסט	נתניה
9	דוידוביץ	רות	ניז'ני שארק	חיפה
10	דוידוביץ (ויזל)	ביילה	סוקרניצה, חוסט	חולון
11	הייזלר	אילונה	ברגסס	נס ציונה
12	ויינברג	חיה	לוצ'קי	תל אביב
13	וייס	ג'יין	מונקץ'	ברוקלין
14	וייס (הופמן)	הענטשא	חוסט	ניו יורק

מס'	שם משפחה	שם פרטי	מקום לידה	מקום פטירה
15	וייסברג	פרימט פרידה	אוז'גורוד	גבעתיים/תפרח
16	יוסוביץ	מנחם	הורניצ'בו	קריית ביאליק
17	יוסיפוביץ (מוסקוביץ)	שרה	נרסניצה	רחובות
18	יעקובוביץ	ארנסט	סיילש	רחובות
19	ליבוביץ	יאנקה	וליקי קומיאטה/ מונקץ	חדרה
20	מילר	לאה (יולי)	אוז'גורוד	קריית אונו
21	מרמלשטיין	נפתלי	סבליאבה	רמת גן
22	מרמלשטיין	סורי	אוז'גורוד	רמלה
23	מרקוביץ	יהודית (יולן)	סיילש	חדרה
24	נתנזון	שרה	ראחוב	בני ברק
25	סיקוביץ (דר') (פרידמן)	גיטה (גיזל)	חוסט	ירושלים
26	קופולוביץ	ברוך	Krajnykovo	ירושלים
27	קופל	טובה	אוז'גורוד	חיפה
28	קליין	בן ציון	מונקץ'	רמת השרון
29	קליין	דינה (דורה)	סולוצין/אוז'גורוד	קריית גת
30	קסטנבאום (איצקוביץ)	יפה	טקובו	נתניה
31	קרייסלר גורמן	חיה Klavdia	אוז'גורוד	פתח תקווה
32	שוימר	אמיל	אוז'גורוד	תל אביב
33	שטיינברג	פייגה	ליפשה פוליאנה	אזור
34	שלזינגר (וייס)	אסתר	פולאד/אוז'גורוד	ירושלים
35	שפיץ	יוסף	סיילש	חולון

2. האזכרה השנתית בניו יורק

באותו היום בו ערכנו את הטקס ב"יד ושם", ערכה חברתנו, חנה הופמן, טקס אזכרה בניו יורק, כמדי שנה בשנים האחרונות – בעזרתו האדיבה של חברנו, אלכס רוט. אחד מאורחי הכבוד בטקס היה מר דני דנון, נציג ישראל באו"ם, שהוזמן לאזכרה על ידי אלכס רוט. מר דני דנון נשא את ההרצאה המרכזית והתכבד בהדלקת הנר הראשון.

הדלקת נר שני: מר אלכס רוט

הדלקת נר רביעי: Judy Pizem עם הבת והבן

הדלקת נר שלישי: חנה הופמן, עם בן זוגה, לוצי, יחד עם ילדיה ונכדיה, התורמים רבות בארגון ובביצוע האזכרה

נר חמישי: George Mandler עם אשתו ובנו

נר שישי: David Hertz

מימין: חנה הופמן, דני דנון, אלכס רוט, דיוויד מנדלר, מנדי שפיגל וג'ודי פיזם; מנגן: אדם

3. הברמן מנחם בכנסת (אורלובה)

חברנו המיוחד, מר מנחם הברמן, מייצג אותנו בכבוד רב! להלן מתוך ההזמנה שקיבל: "ביום הזיכרון לשואה ולגבורה, יום חמישי 24 באפריל 2025, כ"ו בניסן תשפ"ה, בשעות 11:00-12:15, יתקיים בטרקלין הכנסת הטקס הממלכתי "לכל איש יש שם" – קריאת שמות קורבנות השואה ברבים. הטקס מתקיים זו השנה ה-36, והשנה הוא עומד בסימן: "ממעמקים: כאב השחרור והצמיחה. בסימן שמונים שנה לכניעת גרמניה הנאצית".

במהלך הטקס שישה נציגים ידליקו נרות זיכרון במנורת ה"שישה" לזכר ששת מיליוני היהודים שנרצחו בשואה, ואתה אחד מששת המדליקים.

כיבודהו בטקס גם נכדו.
**ישר כוח והרבה בריאות,
מנחם!**

4. קורס מלווי משלחות לפולין – "יד ושם"

הודעה מטעם "יד ושם": נפתחה ההרשמה לקורס מדריכי משלחות של בני נוער לפולין. הקורס מיועד לאנשים המעוניינים לקחת על עצמם שליחות בהנחלת זיכרון השואה ולהיות שותפים לתהליך חינוכי-ערכי, ששיאו מסע של בני ובנות נוער ישראלים על אדמת פולין.

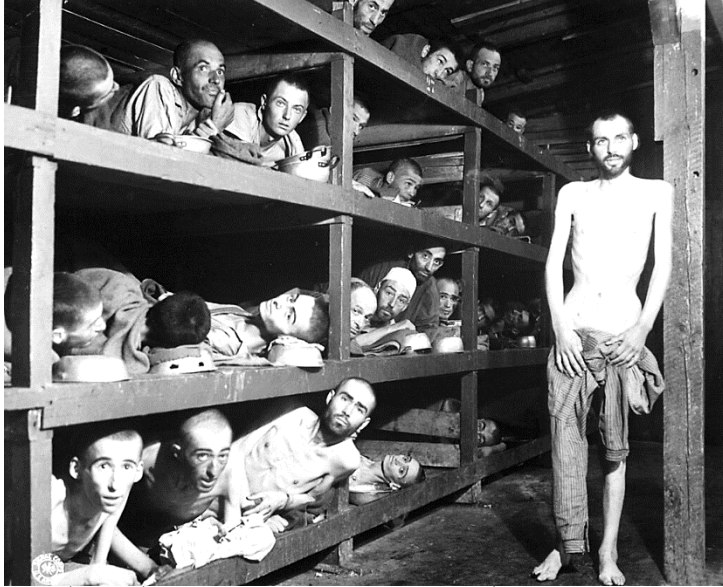
הקורס יתקיים ב"יד ושם", בימי רביעי, בין אוקטובר 2025 לאוגוסט 2026. במסגרת הקורס - מסע לימודי בן 12 ימים בפולין במהלך חודש יולי.

מועד אחרון להרשמה ושליחת טפסים: 15 ביוני 2025.

לפרטים ולהרשמה: <https://www.yadvashem.org/he/education/about-school/guiding/masa-polin/guiding-polin.html>

5. מרמלשטיין מל (Oroszvé) [ליד מונקע']

מל מרמלשטיין (25 בספטמבר 1926 – 28 בינואר 2022) היה ניצול שואה, הניצול היחיד ממשפחתו, שהושמדה כולה באושוויץ. מרמלשטיין יצא כנגד המכון לסקירה היסטורית, וניצח. בעקבות משפטו הוחלט פסק דין תקדימי, כי השמדת היהודים בתאי הגזים באושוויץ היא עובדה שלא ניתן לערער עליה בבתי משפט.

בוכנוולד, 1945. על פי דיווחים מל מרמלשטיין נראה על המיטה העליונה בקצה הימני של התמונה, כאשר רק חלקו העליון של ראשו גלוי

מרמלשטיין נולד בעיירה אורוסוויג [Oroszvé – השם ההונגרי של עיירה ליד מוקצ'בו, באוקראינית: Росвигове ברוסית: Росвигове]; כיום חלק מהעיר].

ב-1980 "המכון לסקירה היסטורית" הציע פרס כספי של 50,000 דולר לכל מי שיכול להוכיח כי יהודים הושמדו בגז באושוויץ. מרמלשטיין כתב, בתגובה, מכתב למערכת של העיתונים לוס אנג'לס טיימס, וג'רוסלם פוסט נגד המכון. המכון חזר והציע למרמלשטיין אישית את הפרס אם יוכל להוכיח את דבריו.

מרמלשטיין הגיש הצהרה נוטריונית, בה הוא

מעיד על כי ראה את אימו ואחיותיו מובלות לתאי הגזים. "המכון לסקירה היסטורית" סירב לתת לו את הפרס בטענה כי עדותו היא לא הוכחה מספקת. באמצעות עורך הדין ג'ון קוקס, מרמלשטיין תבע את המכון בבית המשפט העליון בלוס אנג'לס עבור הפרת חוזה, הטעיה, השמצה, הכחשה של עובדות מוכרות למטרות לא צודקות, וגרימה של מצוקה רגשית. שני הצדדים ביקשו מהשופטים להוציא הצהרה. מרמלשטיין טען כי הדרישה של המכון "לראיות" על שימוש בתאי הגזים, הוא כשלעצמו פוגעני. המכון לעומתו טען כי מרמלשטיין אכן לא הוכיח את ההשמדה של יהודים בגז ולכן לא חייבים לשלם לו.

ב-1981, השופט תומאס ג'ונסון קבע לטובת מרמלשטיין, בהתבססו על כך שעובדת השימוש בגז להשמדת יהודים היא בגדר ידיעה שיפוטית, שאין צורך להוכיחה בבית המשפט.

ב-1985 השופט רוברט וונקה פסק לטובת מרמלשטיין וקבע כי על "המכון לסקירה היסטורית" לשלם לו 90,000 דולר ולפרסם בפניו ובפני כל הניצולים התנצלות פומבית.

ב-1980, מכחיש השואה דיטליב פלדרר, פרסם מאמרי שנאה בפרסום שנקרא "The Jewish Information Bulletin". אחד הפרסום כלל מכתב פתוח לתושבי לונג ביץ', שם מתגורר מרמלשטיין, בו הוא לועג לו, ומכנה אותו גזען. מכחיש השואה, הערבי-פלסטינאי, עיסה נח'לה, בתור יועץ ל"קונגרס האיסלאמי העולמי", הגן על דיטליב פלדרר בשבדיה, ללא הועיל.

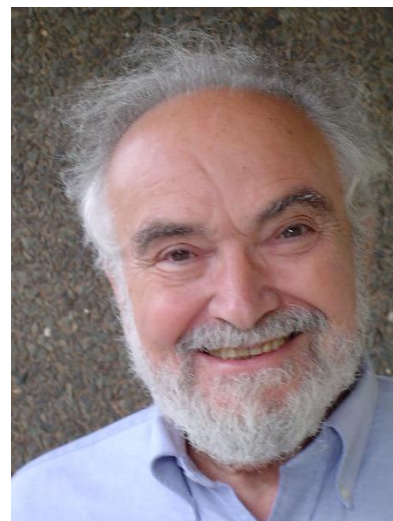
ב-1981 תבע מרמלשטיין את פלדרר. הוא העיד שם על חוויותיו כאסיר במחנה ההשמדה אושוויץ. הפסיכיאטר ד"ר דניאל בורנשטיין, המטפל במרמלשטיין, העיד במשפט על מצבו הרגשי. אחרי טיפול מסיבי וארוך, מצבו של מרמלשטיין השתפר, וב-1973, בורנשטיין הגדיר את מרמלשטיין כבריא מבחינה נפשית. לאחר שהפרסומים של פלדרר החלו, חלה נסיגה חמורה במצבו. בית המשפט פסק לטובת מרמלשטיין, וקבע **פיצויים של חמישה מיליון דולר.**

ב-1986 המכון תבע את מרמלשטיין תביעת דיבה, אך ביטל אותה שנתיים אחר כך.

מרמלשטיין תבע פעם נוספת את המכון ב-1988 בעקבות פרסום במגזין שלהם.

מרמלשטיין פרסם ספר ביוגרפיה הנקרא By bread alone. בספר סיפר אודות המאבק המשפטי שלו נגד המכון. סרט הטלוויזיה "לעולם נזכור", בכיכובו של לנרד נימוי [Leonard Simon Nimoy], מ-1991, מספר את סיפורו של מרמלשטיין והתביעה כנגד המכון.

מל מרמלשטיין נפטר בלונג ביץ', ארצות הברית ב-28 בינואר 2022.

אל שמו של פרופ' יואל ליבוביץ הגעתי במקרה. ביקשו ממני לצלם מידע מ"ספר מאראמורש", על העיר טיאצ'יב, וכך קראתי בעמ' 268: "אחד מחוקרי המדע הוא יליד טעטש, יהודה יואל לעבאוויטש. בצעירותו למד תורה בישיבת וויז'ניץ". [צמצמתי את הציטוט על פרופ' ליבוביץ כיוון שאיננו מדויק כלל ועיקר - זאת בעקבות עדכון שלו בכבודו ובעצמו]. כשחיפשתי בוויקיפדיה מצאתי ערך על שמו. מכאן קצרה הייתה הדרך לחפש עוד מידע, למצוא את כתובת האימייל שלו – ולכתוב על ההתרגשות להכיר את עשייתו המדעית ועל רצוני לכתוב עליו כתבה. קיבלתי את ברכת הדרך במאור פנים ובהתרגשות הדדית. למען הגילוי הנאות: משפחתו של חמי עליו השלום, אורי פיקסלר, חייתה בטיאצ'יב לפני המלחמה.

מתוך ויקיפדיה: "יואל ליבוביץ (Joel Lebowitz) נולד ב־10 במאי 1930 [בן 95] הוא פיזיקאי ומתמטיקאי יהודי-אמריקאי. זכה במספר פרסים. תמך בנושאי זכויות האדם, ובמיוחד במאבקם של מדענים אסירי ציון. נולד בטיאצ'יב (אז בצ'כוסלובקיה, כיום באוקראינה). שרד את מחנה ההשמדה אושוויץ, מקום בו נרצחו אביו, אימו ואחותו.

לאחר השחרור מהמחנה, עבר לארצות הברית ולמד בבית ספר יהודי אורתודוקסי ולאחר מכן באוניברסיטת סירקיוז, שם קיבל תואר דוקטור בשנת 1956. הצטרף לסגל ההוראה באוניברסיטת ייל ובישיבה יוניברסיטי. בשנת 1977 עבר לאוניברסיטת Rutgers, שם הוא מכהן עד היום.

ליבוביץ פרסם יותר מחמש מאות מאמרים בנושא הפיזיקה הסטטיסטית. הוא אחד המייסדים והעורכים של כתב העת "Journal of Statistical Physics", אחד מכתבי העת החשובים בתחום זה. [על פירוט עשייתו המדעית – אדלג].

בין הפרסים הרבים שקיבל, הוענקה לליבוביץ מדליית מקס פלאנק בשנת 2007, 'על תרומותיו החשובות בתחום הפיזיקה הסטטיסטית במערכות של שיווי משקל ובמערכות של חוסר שיווי משקל, ובמיוחד על תרומתו לגבי התאוריה של מעבר פאזה, והדינמיקה של מערכות אינסופיות ומצבים של חוסר שיווי משקל קבוע. כמו כן, עבור קידום תחום המחקר לכיוונים חדשים, ועל הכנסת מדענים נוספים לתחום'. בנוסף זכה בפרס דני היינמן לפיזיקה מתמטית (2001).

פרסים והוקרה: מלגת גוגנהיים עמית החברה הפיזיקלית האמריקאית

פרס דיראק של המרכז הבין-לאומי לפיזיקה תיאורטית (2022)

פרס דני היינמן לפיזיקה מתמטית (2021) המדליה הגדולה של האקדמיה למדעים של צרפת (2014)

עמית האגודה האמריקאית למתמטיקה (2013) מדליית מקס פלאנק (2007)

Dwight Nicholson Medal for Outreach (2004) פרס אנרי פואנקרה (2000)

פרס האגודה האמריקאית לקידום המדע לחופש ואחריות במדע (1999)

פרס היינץ פייגלס לזכויות אדם של מדענים (1996) פרס המחקר של מקס פלנק (1993)

מדליית בולצמן (1992) עריכת הנתון בוויקינתונים

הוא היה נשיא האקדמיה למדעים של ניו יורק, והוא חבר באקדמיה הלאומית למדעים של ארצות הברית.

פרופ' יואל ליבוביץ הוא מדען, אך גם הומניסט מובהק. הוא גם חבר פעיל בקהילת זכויות האדם.

מבדיקת דפי עד עולה שלהוריו של יואל קראו צבי וייטא, לבית כץ; אחותו הייתה פריידי, ילידת 1931 [בת 13] – שלושתם נספו בשואה.

גם אביו של מרדכי מוזכר באותו מקום: " בן ציון כץ [אביה של ייטא] ת"ח [תלמיד חלכם] ומתנהג בחסידות...לר' בן ציון שלושה חתנים תלמידי חכמים: ר' צבי לעבוביטש, ר' מרדכי לעבוביטש ור' מאיר דויטש". גם בספר "תפוח", משנת המתעד את ילידי טעטש רשומים פרטים אלה (עמ' 205): ר' צבי, בן עזרא וה' שרה רייזא ליבוביץ מחוסט. הגיע לטעטש בערך בשנת תרפ"ח [1928] כשהתחתן עם ה' ייטא כ"ץ. בסיוון

תש"ד [1944] גורש לבירקנאו, משם הועבר לאחד המחנות המסונפים לאושוויץ. בעת סלקציה, שהייתה בחודש תשרי תש"ה הוחזר לגיא ההריגה בבירקנאו.
על יואל רשום באותו מקור (עמ' 201): "אחרי מלחמת העולם השנייה למד בישיבת ויז'ניץ בגרוייסווארדיין [בהונגרית: Nagyvárad, כיום אוראדיה] ואחר כך היגר לארה"ב. שם למד בישיבת "תורה ודעת" ובאוניברסיטה – מתמטיקה ופיזיקה. מקום כהונתו בניו ג'רסי.
שמו המלא בעברית הוא יהודה-יואל – ובאנגלית Joel Louis.

פרופ' יואל ליבוביץ בשנת 1975

ובשנת 2004

יישר כוח, פרופ' לייבוביץ, על הישגיך המרשימים!

כתבה: רותי פיקסלר.

לתגובות: 050-5643299 ruthfixler@walla.co.il

סייעה בתרגום לאנגלית: גיטה ברקוביץ